ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥಕುಳ

ಪರಿಶೀಲನೆ

೧. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿರುವ ಚತುರ್ಥಕುಳವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಾಜೊ- ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (ಥಾಜಟಣ ತಿಙಟುಟಿಟಿಣಡಿಥಾ) ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವುದು ಈ ಹಂಲೇಖನದ ಆಶಯ.

೧.೧ ಬಿಟ್ಟ ಕುಳದೊಳ ಸಾನಂದಂದಿ ಪುಟ್ಟಿ ಸದ್ಭೋದಾಂಬುಧಿ
ಚತುರ್ಥ್ವಂಶತಿಳಕಂ ನಿತ್ಯೋದಯಂ ಸ್ವಾಧೀನಂ
ಖರರೋಚಿಗಂ ಮಿಗಿಲೆನಿಸಲ್ ಕಣ್ಗೋಪ್ಪಿದಂ ರೋಚಿಗಂ ॥

[ಐಎಪಿ. ´ವರಂಗಲ್ ೧೮. ೧೧೦೮. ಬೈರಾನಿಪಲ್ಲಿ (ಆಂಧ್ರ;ವರಂಗಲ್‌ಜಿ/ಜನಗಾಂವ ತಾ॥) ಪು. ೪೦-೪೪]

೧.೧.೧ ಅಜಂಪಾದಾಂಬುಲಂ ಬುಟ್ಟಿರಾದ್ಯ ಮುನವಿಪ್ರಾನ್ವಯ ಮುಖ್ಯಂಡುತ ಪ
ದ್ಮ ಜುಂಡು ನ್ವಿಪುಲ ಪಾದಮುಲು ಶುಚುಲು ಮೇಧ್ಯಸ್ಥಾನ ಜುಲುಗಾನ
ಬ್ಜಜ ಪಾದಾಬ್ಜಜುಲುಂಬವಿತು ಲನಿ ನಿಸ್ಸಂದಿಗ್ದ ಭಂಗಿನಿ ಸಮ
ಸ್ತಜನವ್ರಾತಮುಲಂ ಚುತುರ್ಥಕುಲಲನು ಶಂಕಿಂತುರಿ ದ್ದಾರುಣನಿ ॥

ಅತುಲ ಚತುರ್ತ್ಥವಂಶಜುಲಯಂದತಿ ಜೀವದಯಾಪರತ್ವ ಸೂ
ನ್ರಿತ ದುರತೇತರಾ ಘ್ರಾಮಿತ ನಿರ್ಮ್ಮಲಬುದ್ಧಿ ಸಮೃದ್ಧಿ ಶ್ರಾವಕ
ವ್ರತಯುತುಲೆ ವಿಶಿಷ್ಟುಲಗುವಾರಲು ವಂಶಮುಶಿಷ್ಟವಂಶಮೆ
ವಿತತ ಸಮಸ್ತ ಭೂಭುವನ ವಿಶ್ರುತಮಯ್ಯ್ ಂದದ ಸ್ವಯಂಬುನನು ॥

ಎಂಬ ವೃತ್ತ (ತೆಲು ಗು) ಪ್ರದ್ಯ ಗಳು ಆಂಧ್ರ ದ ಬೆಕ್ಕಲು ಗ್ರಾ ಮದ ಹ ಉ ಗಡಿ ಶಿ ವಾಲ ಯ ದ ಬಳಿ ಮು ರಿದು ತುಂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದಿ ರು ವ ಕಲ್ಲು ಕ ಬರು ವ ೀ ಲಿವೆ, ಆ ಜಾಗದ ಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಜಿನಾಲ ಯ ಗಳನ್ನ ಮ ಲ್ಲಿ ರ ಡ್ಡಿ ಯು ಮ ಾಡಿಸಿದ್ದ ನು.

[ಐಟಿಪಿ. ್ಜ್ವರಂಗಲ್ ೨೦. ೧೧೪ (ಸು . ೧೦೯೦) ಬೆಕ್ಕಲ್ಲು
(ಆಂಧ್ರ;ವರಂಗಲ್‌ಜಿ/ಜನಂಗಾವ ತಾ) ಪು. ಳಜ–ಳಲ]

೨. ವಿನಯದ ಪೆಂಪಿನುತ್ತಿಯ ಮಾನ್ನನದೊಳಿನ ಸಚ್ಚರಿತ್ರದಾ
ಪ್ಪಿನ ನಿಜಗೋತ್ರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಧರ್ಮದ ಪೆರ್ಮ್ಮೆಯವೊಂದನೊನ್ದುನೆ
ಟ್ಟನೆ ಮಿಗೆ ಸಚ್ಚತುರ್ತ್ಥಕುಳ ದೀಪಿಕೆ ತಾನೆನಿಸಿರ್ದ್ದ ಚಾಮಿಯ
ಕ್ಕ ನೊಳೆಣೆಯಾಮ್ಮ್ ಹಾ ಪ್ರಭು ಶಿಖಾಮಣಿ ಚಟ್ಟನ ಪುಣ್ಯ ಕಾನ್ತೆಯೊಳ ॥

[ಸೌ . ಇ. ಇ. ೧೮, ೦೧೫೧. ೧೧೪೮೦. ಚೀರಲಗಿ (ಧಾಜಿ/ ಹಾವೇರಿ ಪು.೨೦೨]

೨.೧. ವಿನುತ ಜಿನಧಮ್ಮ್ ವಾರ್ಮ್ಮಂ

ಜಿನಮುನಿಗಳ ತನಗೆ ಪರಮಗುಗಳೆನಲ್ ಸ

ಜ್ಜನನುತ ಚತುರ್ಥ್ಥಕುಳದ

ಙ್ಙನನಾದಂ ವಿನಯನಿಧಿ ಮಹಾಪ್ರುದಡಿಗಂ ॥

[ಅದೇ ,ಪು. ೨೦೦ ಸಾಲು ;೧೭]

೧. ಹೀಗೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 'ಚತುರ್ಥಕುಲ' ವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಉಲೇಖಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕುಲ ಯಾವುದು ಯಾವ ಕಾಲದ್ದು ಎಂಬುದು ಪರಿಶೀಲನಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

೧.೧ ಚತುರ್ಥಕುಲ ಎಂಬುದು ಜೈನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಚತುರ್ಥರು. ಬೋಗಾರರು. ಸಾದರು ಪಂಚಮರು, ವೈಶ್ಯರು ಎಂಬ ಕುಲಗಳು ಜೈನರಲ್ಲಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟದಲ್ಲಿ, ವೀಶೇಷವಾಗಿ ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜೈನ ಜಾತಿಗಳು ಫ್ರಬಲವಾಗಿ ಫ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ನಿಘಂಟಿನ ಶಬ್ದಾರ್ಥದ ಫ್ರಕಾರ, 'ಚತುರ್ಥ 'ಎಂದರೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜಾತಿ, ಶೂದ್ರ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಸೂಚನೆಯಿಂದ . ಆದರ್ ಅಂದರೊಂದಿಗೇನೆ ಜೈನರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಗಡ, ಜಾತಿ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನಿ ,ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳ ಫ್ರೇಯೋಗವನ್ಯೊ ಕೊಡಬೇಕು .

೩.೧.೧. ಜೈನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಫ್ರಧಾನವಾಗಿರುವವರನ್ನು 'ಬೋಗಾರ ಕುಲದವರು' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರು ವವರನ್ನು 'ಚತುರ್ಥರು' ಎನ್ನುವರು. ವರ್ತಕರಷೇ ಆಗಿರುವವರು ವೈಶ್ಯರು ಮತ್ತು ಪಂಚಮರು.

೩.೨. ಈ ಒಳಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ, ಜೈನ ಸಮಾಜದವರೇ ಆದರೂ. ಕೊಡುವುದು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಮದುವೆ ಮುಂಜಿ ಭೋಜನಾದಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಅಷ್ಟಾಗ

ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ. ಹಿಂದೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಾಮಜಿಕ ವರ್ಗ ಪ್ರಬೇದವು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೆರುಳು ಬೀರಿರಲಿಲ್ಲ.

೨. ಚತುರ್ಥಕುಲಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಘನತೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಹನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂದರೆ ನೇಲರಿಗೆಯ ದಡಿಗ ಎಂಬ ಪ್ರಭಾವದಾಲಿ. ಚಾಳುಕ್ಯ ತ್ರೈಳೋಕ್ಯಮಲ್ಲದೇವನು (೧೦೪೪-೨೬೮) ಈ ಚತುರ್ಥಕುಲದ ದಡಿಗನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ್ದನು.

೪.೧. ಈ ದಡಿಗನ (ಹೆಂ. ರೇವಕಬ್ಬೆ .) ಮಗನಾದ ಎಱಕನನ್ನು ಬಂಣಂಜು ಕುಳಕ್ಕೆ ಬಿಣ್ಣ ಎಂದು ಶಾಸನ [ಅದೇ, ಪು. ೨೦೧ ಸಾಲು; ೨೧] ಹೇಳಿದೆ. ಆದರಿಂದ ಜೈನ ಚತುರ್ಥಕುಲವನ್ನು ಬಣಂಜುಕುಳ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಜೈನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಣಜಿಗರನ್ನು ಅನ್ಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ಅನ್ಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ಉಲೇಖಿಸಿದೆ.